

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Hatalu a sudcov JUDr. Juraja Klimenta a JUDr. Petra Paludu v trestnej veci proti obžalovanému **R. N. a spol.** pre trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny podľa § 185a ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 a iné, na neverejnom zasadnutí 15. mája 2008 v Bratislave o sťažnostiach obžalovaných R. O. a M. B. proti uzneseniu Špeciálneho súdu v Pezinku z 12. júna 2007, sp. zn. PK- 1 T 14/2007, rozhodol

takto:

Podľa § 194 ods. 1 písm. a/, ods. 2 Tr. por. **sa** napadnuté uznesenie **zrušuje** v časti týkajúcej sa obžalovaného R. O., nar. X., trvale bytom K. a M. B., nar. X., trvale bytom K..

Obaja obžalovaní **sa ihneď prepúšťajú** z väzby na slobodu.

Odôvodnenie:

Špeciálny súd v Pezinku uznesením z 12. júna 2007, sp. zn. PK- 1 T 14/2007, pod bodom I. podľa § 244 ods. 5 Tr. por. vyslovil, že u obžalovaných R. N., R. O., J. P., M. B. a J. L. väzba naďalej trvá, pod bodom II. podľa § 79 ods. 3, § 81 ods. 1 Tr. por. neprijal peňažnú záruku a žiadosť obvineného R. O. o prepustenie z väzby zamietol a napokon pod bodom III. podľa § 79 ods. 3 Tr. por. zamietol žiadosti obžalovaných R. N. a M. B. o prepustenia z väzby s odôvodnením, že ani plynutím času nedošlo k žiadnej zmene v dôvodoch, pre ktoré bola týmto obvineným obmedzená osobná sloboda, pričom vzhľadom na závažnosť a rozsah stíhaných činov a dôvody, pre ktoré sú obžalovaní vo väzbe, podľa zistenia špeciálneho súdu hrozí, že v prípade ich prepustenia na slobodu, by bolo zmarené alebo podstatne

sťažené dosiahnutie účelu trestného konania.

Proti tomuto uzneseniu v zákonom stanovenej lehote podali sťažnosti obžalovaní R. N., R. O., J. P., J. L. a M. B., ktoré odôvodnili jednak prostredníctvom svojho obhajcu, jednak aj samotným podaním (obžalovaný J. P.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky na podklade podaných sťažností rozhodol uznesením, sp. zn. 1 Tošs 32/2007, zo dňa 12. júla 2007 tak, že podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. sťažnosti všetkých obžalovaných zamietol.

Ústavný súd Slovenskej republiky dňa 22. apríla 2008, v konaní č. I. ÚS 187/07 vydal nález, v ktorom vyslovil, že týmto uznesením bolo porušené základné právo obžalovaného R. O. na osobnú slobodu zaručenú v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu zaručené v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky dňa 22. apríla 2008, v konaní č. II. ÚS 129/08 vydal nález, v ktorom vyslovil že týmto uznesením bolo porušené základné právo obžalovaného M. B. na osobnú slobodu zaručenú v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu zaručené v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Zároveň zrušil uznesenie tunajšieho súdu z 12. júla 2007, sp. zn. 1 Tošs 32/2007, v časti týkajúcej sa obžalovaných R. O. a M. B. a v rozsahu zrušenia vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

V dôvodoch oboch nálezov Ústavný súd Slovenskej republiky prikázal najvyššiemu súdu, aby opätovne rozhodol o opravnom prostriedku obžalovaných proti uzneseniu špeciálneho súdu, a to v intenciách právneho názoru ústavného súdu, podľa ktorého aj keď bola obžaloba podaná 27. apríla 2007 a väzba obžalovaných R. O. a M. B. bola predĺžená do 28. apríla 2007, mal súd do uvedenej lehoty rozhodnúť, alebo ich prepustiť na slobodu. Podľa názoru ústavného súdu, prokurátor by mal podať obžalobu s takým časovým predstihom, aby mal súd možnosť včas rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby, inak musí počítat' s prepustením obžalovaného na slobodu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky napriek tomu, že je viazaný nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky v prerokúvanej trestnej veci, pokiaľ sa týkajú obžalovaných R. O. a M. B. a je povinný ich vykonať, nestotožňuje sa s obsahom ich odôvodnenia.

Nálezy sa opierajú jednak o rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Stašaitis v. Litva a Ječius v. Litva, ale aj o znenie ustanovení Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006. Z týchto dôvodov ide jednak o podklady nie v úplnosti použiteľné pre podmienky Slovenskej republiky, pretože právna úprava Litovská a Slovenská nie je úplne zhodná, i keď dosť podobná, a jednak v konkrétnej prerokúvanej trestnej veci ide o podklady časovo prekonané.

Európsky súd pre ľudské práva **na jednej strane** vyslovil v uvedených rozhodnutiach, že (okrem iného) **samotný fakt, že vo veci bola podaná obžaloba** (vec bola prenesená na súd), **nevytvára právne dovolené základy väzby v zmysle článku 5 ods. 1 Dohovoru** o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej iba Dohovor), a teda nemôže sám o sebe spôsobovať predĺženie lehoty trvania väzby, alebo nahrádzať platné rozhodnutie o väzbe vyžadované domácim trestným právom, **ale na druhej strane** v súlade s požiadavkami vyjadrenými v Dohovore v čl. 5 ods. 1 výrazmi „právne dovolené“ a „v súlade s postupom predpísaným právom“ aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva **určujúcim je právo konkrétneho domáceho štátu** rozhodujúceho vo veci, **i keď toto právo** a podľa neho väzba, ktorej počítanie lehoty trvania spočíva na úvahe určitého orgánu **musí vždy, prihliadajúc na čl. 5 ods. 1 Dohovoru chrániť osoby, aby neboli pozbavené osobnej slobody ľubovoľným spôsobom.**

Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil uvedenú požiadavku tým, že vyslovil, aby **dôvody vedúce k vzatiu osoby do väzby ako aj jej ponechanie vo väzbe a predĺženie lehoty trvania väzby boli v konkrétnom práve domovského štátu vždy určené jasne a zrozumiteľne a umožnili osobe, ktorá bola pozbavená osobnej slobody, poznať, ak treba tak aj po odbornej porade, aké dôsledky môže ten-ktorý trestnoprocený postup spôsobiť.**

Trestný poriadok účinný do 1. januára 2006 stanovoval v § 71 ods. 1: „Orgány činné v trestnom konaní sú povinné vybavovať väzobné veci prednostne a urýchlene. Väzba v prípravnom konaní a v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutnú dobu. Ak by väzba v prípravnom konaní presiahla šesť mesiacov a prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, môže na návrh prokurátora o ďalšom trvaní väzby do jedného roka rozhodnúť sudca a nad túto lehotu, najviac však do dvoch rokov senát. Uznesenie o predĺžení väzby musí byť doručené obvinenému do desiatich dní od rozhodnutia“.

Podľa § 71 ods. 2 Tr. por. účinného do 1. januára 2006 väzba v konaní pred súdom spolu s väzbou v prípravnom konaní nesmie trvať dlhšie ako dva roky. Ak nebolo možné pre obťažnosť veci, alebo z iných závažných dôvodov trestné stíhanie v tejto lehote skončiť a prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, môže o ďalšom trvaní väzby na nevyhnutne potrebnú dobu rozhodnúť najvyšší súd, a to aj opakovane. Celková doba trvania väzby nesmie presiahnuť tri roky a pri obzvlášť závažných trestných činoch päť rokov. Podľa ďalšieho odseku 3 návrh na predĺženie lehoty podľa odseku 2 podáva v prípravnom konaní generálny prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu.

Z uvedených ustanovení vyplýva, že lehota trvania väzby v prípravnom konaní i pred súdom tvorila do 1. januára 2006 jeden celok a počítanie lehoty bolo spojené, teda neodlišovala sa lehota trvania väzby v prípravnom konaní a v konaní pred súdom.

Z týchto dôvodov bolo namieste ustanovenie § 71 ods. 4 a 5 Tr. por. účinného do 1. januára 2006, podľa ktorých návrh na predĺženie lehoty podľa odsekov 1 a 2 treba doručiť súdu najneskôr 10 dní pred skončením príslušnej lehoty. Ak návrh nie je uvedeným spôsobom predložený, musí predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor prepustiť obvineného na slobodu najneskôr deň po uplynutí lehoty, na ktorú bolo trvanie väzby obmedzené. Za podmienok uvedených v odseku 2 je generálny prokurátor povinný podať návrh na predĺženie väzby spôsobom uvedeným v odseku 4 aj vtedy, ak v dobe kratšej ako 10 dní sa pred skončením väzobnej lehoty podá obžaloba.

Na rozdiel od tejto úpravy nový Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006 vrátane, upravil rozdelenie trvania väzby na jej časť v prípravnom konaní a na časť v konaní pred súdom.

V § 76 ods. 6 Tr. por. (zákon č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov) je určené, že celková doba trvania väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť

- a) dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,
- b) tridsaťšesť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,
- c) štyridsaťosem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.

V prerokúvanom prípade teda nesmie celková lehota trvania väzby prekročiť 48 (štyridsaťosem) mesiacov u obžalovaného R. O., pretože trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 je porovnateľný sadzbou (desať až pätnásť rokov) s obzvlášť závažným zločinom (dolná hranica trestnej sadzby najmenej desať rokov) podľa Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 vrátane a 36 (tridsaťšesť mesiacov) u obžalovaného M. B., pretože trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny podľa § 185a ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 je porovnateľný sadzbou (od troch do desať rokov) so zločinom podľa Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 vrátane (horná hranica trestnej sadzby prevyšujúca päť rokov).

Z tejto lehoty podľa § 76 ods. 7 Tr. por. účinného po 1. januári 2006 vrátane pripadá jedna polovica na prípravné konanie a jedna polovica na konanie pred súdom. Táto doba 24 (dvadsaťštyri) mesiacov u obžalovaného R. O., resp. 18 (osemnásť) mesiacov u obžalovaného M. B. vzhľadom na dátum, kedy boli vzatí do väzby (30. apríla 2005 – obžalovaný R. O., resp. 12. marca 2006 - obžalovaný M. B.) nebola pred podaním obžaloby 27. apríla 2007 prekročená.

V konaní pred súdom bolo teda možné držať obžalovaných vo väzbe 24 (dvadsaťštyri) resp. 18 (osemnásť) mesiacov.

Lehota trvania väzby podľa § 71 ods. 1 sa podľa Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 vrátane predlžuje len v prípravnom konaní. V súčasnosti platný Trestný poriadok neobsahuje jediné ustanovenie, ktoré by určovalo predĺžiť lehotu trvania väzby podľa § 71 ods. 1 Tr. por. v konaní pred súdom, tak ako tomu bolo pred 1. januárom 2006.

Z uvedeného je zrejmé, že lehoty väzby plynú samostatne pre prípravné konanie, v ktorom sa predlžujú, sú pod kontrolou súdu a samostatne v konaní pred súdom, kde si ich súd kontroluje samostatne napr. v súlade s ustanoveniami § 79 ods. 2, § 243 ods. 1, § 244 ods. 5 Tr. por. účinného od 1. januára 2006 vrátane.

Plynutie lehôt po podaní obžaloby ustanovuje nielen § 76 ods. 5 a 7 Tr. por. účinného od 1. januára 2006 vrátane, ale napríklad aj ustanovenie § 76 ods. 10 Tr. por. účinného od 1. januára 2006 vrátane, kde sa v druhej vete doslovne uvádza: "Pri odmietnutí obžaloby, vrátení veci prokurátorovi na došetrenie, alebo ak prokurátor vzal obžalobu späť, plynú nová šesťmesačná lehota väzby v rámci lehôt uvedených v odseku 7 odo dňa, keď bol spis doručený prokurátorovi". Trestný

poriadok tu nehovorí o žiadnom rozhodnutí (samozrejme okrem rozhodnutí v merite veci), ale uvádza, že nová šesťmesačná lehota začína plynúť odo dňa, keď bol spis doručený prokurátorovi. Zákon automaticky určuje, že ak súd napríklad vráti vec prokurátorovi na došetrenie odo dňa, keď mu po takom rozhodnutí boli doručené spisy, začína mu plynúť nová šesťmesačná lehota trvania väzby u osôb, ktoré sú obvinené a zároveň pozbavené osobnej slobody v zhode s článkami 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1 písm. c/ Dohovoru.

Rovnako – analogicky – Trestný poriadok určuje v § 76 ods. 5, že súdu plynie lehota väzby podľa odseku 7 v tomto prerokúvanom prípade (polovica zo 48, resp. 36 mesiacov) od podania obžaloby alebo návrhu na dohodu o vine a treste. **Súdu teda neplynie lehota trvania väzby len do konca lehoty trvania väzby, na ktorú bola predĺžená v prípravnom konaní, ako sa mylne domnieva Ústavný súd Slovenskej republiky v uvedených rozhodnutiach.**

Na rozdiel od prípadov Stašaitis v. Litva a Ječius v. Litva a od Litovského Trestného poriadku je v Trestnom poriadku Slovenskej republiky jednoznačne a jasne vyslovené, že lehota trvania väzby v konaní pred súdom začína plynúť podaním obžaloby.

Opodstatnenosť tohto tvrdenia nasvedčuje napríklad i to, že v konaní o prečine, u ktorého je celková doba trvania väzby podľa § 76 ods. 6 písm. a/ Tr. por. účinného po 1. januári 2006 vrátane, len 12 (dvanásť) mesiacov, by po vyčerpaní lehoty trvania väzby 6 (šesť) mesiacov orgánmi prípravného konania (nič – ani zákon - im neukladá a nemôže uložiť povinnosť podať obžalobu v dostatočnom časovom predstihu pred koncom lehoty, do ktorej bola predĺžená väzba – to nie je účelom Trestného poriadku) a podaním obžaloby v posledný deň lehoty by podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky nebolo fakticky možné naštudovať spis a s jeho znalosťou rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby, ale iba prepustiť obžalovaného z väzby na slobodu alebo formálne – bez znalosti veci - rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby.

Trestný poriadok dokonca neurčuje ani lehotu súdu, dokedy má rozhodnúť podľa § 244 Tr. por. účinného od 1. januára 2006 vrátane, pri predbežnom prejednaní obžaloby, teda aj o ďalšom trvaní väzby. Prihliada tak predovšetkým na veľmi závažné a obťažné prípady organizovaného zločinu, akou je aj prerokúvaná trestná vec, v ktorej prokurátor podal obžalobu „nielen“ pre viacnásobný trestný čin vraždy a ďalšie závažné trestné činy organizovanej zločineckej skupiny, ktorej

náplňou malo byť takmer každodenné páchanie najzávažnejších foriem trestnej činnosti.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky zotrvávajúc na svojom rozhodnutí z 12. júla 2007, sp. zn. 1 Tošs 32/2007, opakujúc, že dôvody väzby u oboch obžalovaných R. O. i M. B. sú naďalej dané a boli dané i po podaní obžaloby do 12. júna 2007 a po ňom i naďalej **(takýto stav nakoniec potvrdil aj Ústavný súd Slovenskej republiky, pretože konštatoval protiústavný stav, ale ponechaním obžalovaných vo väzbe ho nezrušil). Postup špeciálneho súdu i najvyššieho súdu v tejto veci bol v súlade s Trestným poriadkom. Ak sa Ústavný súd Slovenskej republiky domnieval a zároveň vyslovil názor, že uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. júla 2007, sp. zn. 1 Tošs 32/2007, bolo porušené základné ľudské právo obžalovaných R. O. a M. B. na osobnú slobodu podľa § 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu zaručené v článku 5 ods. 1 Dohovoru a zároveň sa domnieval, že prepustením oboch nebudú ohrozené iné práva a slobody (napr. právo na život a zdravie) občanov Slovenskej republiky, nemal ponechať v platnosti podľa jeho názoru zistený protiústavný stav, nepredlžovať nezákonnosť, ale prepustiť okamžite oboch z väzby na slobodu a neponechávať rozhodnutie na Najvyšší súd Slovenskej republiky, súc ničím, na rozdiel od Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, neobmedzovaný pri svojom rozhodovaní.**

Pozornosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky neušlo, že v nálezoch sa konštatovalo, že v prípade, ak by bol Špeciálny súd i Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o ďalšom trvaní väzby oboch obžalovaných do 15 dní od podania obžaloby, ako to upravoval pôvodne § 76 ods. 5 Tr. por. zák. č. 301/2005 Z. z. pred novelou č. 650/2005 Z. z., ktoré znenie však vôbec nenadobudlo účinnosť, ale bolo vypustené ešte pred 1. januárom 2006, boli by oba súdy rozhodovali v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, hoci Ústavný súd Slovenskej republiky vzápätí vyslovil názor, že väzba po 28. apríli 2007, kedy uplynula lehota trvania väzby, na ktorú bola predĺžená v prípravnom konaní, bola u oboch obžalovaných nezákonná. Zdá sa, že tu by si mal Ústavný súd zjednotiť názor, či je protizákonná väzba po uplynutí lehoty, na ktorú bola predĺžená v prípravnom konaní, alebo je nezákonná až uplynutím pätnásť dní po podaní obžaloby, čo by už bolo v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Uvedený súd však ako už bolo citované, považuje za rozhodujúce nie to,

či sa väzba automaticky predlžuje podaním obžaloby alebo iným úkonom trestného konania, ale aby obvinený v každom momente trestného konania o jeho trestnej veci presne vedel, kedy a za akých podmienok, resp. akým úkonom v trestnom konaní môže byť vzatý, držaný, resp. ponechaný vo väzbe a kedy prepustený z väzby na slobodu. Účelom je, aby obvinený nebol ponechávaný vo väzbe svojvoľne, neprimerane dlho bez preskúmania jej dôvodov. Súčasný Trestný poriadok takúto svojvôľu nedovoľuje a nestalo sa tak ani v prerokúvanom prípade.

Vzhľadom na rozsah prerokúvanej veci konal i Špeciálny súd i Najvyšší súd Slovenskej republiky primerane rýchlo a so znalosťou veci.

Vzhľadom na tú skutočnosť (a v rozpore s tým, čo bolo doposiaľ v odôvodnení tohto uznesenia uvedené), že Najvyšší súd Slovenskej republiky je v zmysle ustanovenia § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť a v tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom Ústavného súdu, rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia tak, že napadnuté uznesenie špeciálneho súdu ohľadom obžalovaných R. O. a M. B. zrušil a sám rozhodol o ich prepustení z väzby na slobodu.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

V Bratislave 15. mája 2008

**JUDr. Peter H a t a l a, v. r.,
predseda senátu**

Vypracoval: JUDr. Peter Paluda

Za správnosť vyhotovenia: